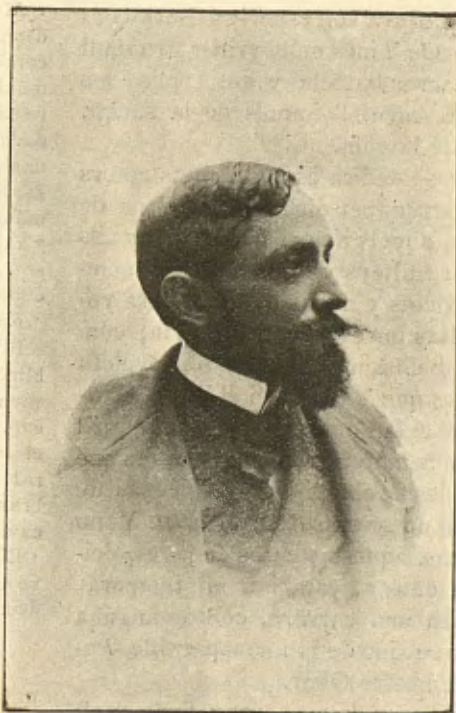

Catalunya Artística

ANY III. — BARCELONA, 13 FEBRER 1902

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

ENRICH DE FUENTES

Núm. 88

15 céntims

Gent notable de Catalunya

ENRICH DE FUENTES.

Essent l' amor, inductablement, l' ànima de las nacions de la terra, hi ha hagut una epidemia d' escriptors que en tó profétich han llen-sat pensaments sobre l' amor, y particularment sobre las donas, perque essent ells els qui escriuhen ó cantan, han sapigut veure la *palla* y molts no s' han adonat de la *viga*.

Naturalment que d' aquest aixám hi han excepcions, molt pocas; pero com que l' assumpto es delicat y dificilissim, resulta, que las excepcions á més d' estimarlas com á tals, las admirém ab tota l' ànima.

Aquí á Catalunya, l' Enrich de Fuentes es dels que més sobresurten. Está dotat d' una refinada observació, no deixa may arrossegarse per apassionaments; estudia, no com molts, pessimistas per l' aclaparament d' un desgany, ó entusiastas pe'l foch d' una ilusió; ell estudia com un artista.

Petit y simpátich de figura, poqueta cosa, ab un cap bellugadís, d' ulls brillants, s' embolcalla en las cosas del amor, fa la dissecció moral de sos originals, filtra son esperit á llurs cors y n' arrenca desde 'l més emboyrat y tranquil recort fins al darrer batéch; y ens explica las sensacions de la carn, l' impuls de la sanch. Tot el poema de la vida.

A lo que més se dedica es á n' aquets amors de ciutat, de carrer (per dirho aixís) plens de color y de llum, aquets amors franchs y humils que no 's lligan en lleys y tonterías de societat, amors de xicots y noyas de la primera volada, que á voltas un esparver esgarría, com passa en la bellíssima historia ó noveleta *Als divuyt anys* que 's troba en el llibre *Estudis*. Amors que si fan un mal, es que aquell mal el portan ells mateixos. Aquells amors que la gent grave desprecia ab un—Son cosas de joves!—ó be ab un *somrts despreciatiu*. Y no obstant, á voltas, aquestas cosas de joves, deixan una llaga eterna, cambian un temperament, esgarrían una carrera, colltorsan una vida. Recordarse sino de la incomparable *Papallona* (1) del mestre Oller.

Si pogués disposar de mes espay faría molt

(1) La hermosa novela que seguirá al *Canigó* qu' estém acabant.—N. de la R.

gustosament un anàlisis de dugas obras d' en Fuentes: *Prosa y Estudios*.

La ploma se me 'n va pera parlarne. Tancan tantas bellas! Sobre tot els *Estudis*. Aquella *nivolada* llensa uns reflexos tan enlluhernadors de veritat!... Te unas gotetas tan amargas de fel!... Unas debilitats femeninas tan graciosas, pero tan graciosas... miradas desde la barrera, naturalment.

Fa pochiés días, l' Enrich de Fuentes ha publicat un nou llibre, *Aplech*, que encara no 'ns ha vagat llegirlo, pero del que, molt gustosamente, ens en ocuparém en la secció Bibliográfica d' un dels vinents números.

R. S. S.

La eterna lluyta

CUADRO DRAMÁTICO
AB MÚSICA D' EN PERE ENRICH DE FERRÁN

(L' acció á Montdor,
á fins del sigle XVII).

FRAGMENTS

(Detalls pera'l director d'escena)

Al poble de Montdor—ja es derrocát—el senyorío d'aquell temps anava tot vestit de seda: las donas escotadas fins á mitj pit, y ab róssech á las faldillas, mánigas curtas amplas y estofadas, mitenas transparents, giponets molt sangrats y els escarpins ab brodadura y pedras: els homes, barret ab plomas viroladas, ruixa á la pitrera, casaca ab trenzillas d'or, calsas fins á genoll,—guarnidas ab punta fina, com las mánigas,—y sabatas ab sibella, ab els talons vermells y xatos. Ells duyan llarga la cabellera: tots eran rosos. Ellas, las joves, s'empolsinavan el cabell, y ran dels llavis, duyan pintada una piga negra.

En aquell temps el senyorío gastava molts modos.

Els cavallers, per dirse: "Deu vos guard", primer se blincavan endevant, fent cortesia. Las damiselas s'al-savan las faldillas dos ditets, y s'arrupían acotant el cap. Y, ademés dels modos, també gastava molt orgull el senyorío. Cuan anavan pe'l carrer duyan el cos tirat enrera, el cap molt dret, un xich de gayrell, y'l bras enlayre repenjanse en el bastó. Tothom ne duya, cavallers y damas.

Els pobres d'aquell temps ja anavan tots com ara, vestits de miseria, y, als que pidolavan pe'ls carrers, de modos ja no'ls ne sobraven gayres.

FRAGMENT DE LA ESCENA V

ENAMORATS Y ENAMORADAS qu'entran per parellas. Cada enamorada repenja el cap en la espatlla del seu enamorat, y cada un d'ells cengeix ab el bras dret el cos de la seva enamorada.

CANT

Id. 3.^a

A totes ens estiman per un igual els nostres enamorats, perquè tots ells son generosos de cor, tots ells son aymants del amor, y d'estimació no n'hi ha més que de dugas menas: la bona y la dolenta.

- ENAMORATS. Cantém l'amor!
L'amor es vida,
l'amor ho es tot,
aymía!
- ENAMORADAS. Cantém com cantan las aucellas
cuan se fa fosch
y el rossinyol á las estrellas
diu mots d'amor.
- ENAMORATS. Cantém l'amor!
L'amor es vida,
l'amor ho es tot,
aymía!
- ENAMORADAS. Cantém com canta la rosada
cuan surt el sol;
com la poncella cuan se bada
y's torna flor.
- ENAMORATS. Cantem l'amor
l'amor es vida,
l' amor ho es tot,
aymía!
- ENAMORADAS. Cantém com cantan las aucellas
cuan se fa fosch.
- ENAMORATS. Diguém adeu á las estrellas.
TOTS. Visca l'amor!

Id. 2.^a

(Apart). Pera mí totes son bonas.

ENRICH DE FUENTES.

A las donas de Catalunya. (*)

¡Oh donas de ma Patria! oh donas catalanas!
avuy els varons nostres un lloch ens han brindat;
un lloch en la defensa de la oprimida terra,
un lloch al seu costat.

Seguimlos; no'ns fem sordas á los seus clams d'auxili;
volguém com ells la Patria ben lliure y sens perills
en tant qu'ells la revifan per ferla gran, nosaltras
formém els nostres fills.

Formém sos cors, signantlos al llibre de grandesas
de Catalunya antiga, tot un passat d'honor;
fém que sa vida tota s'inspiri en el Sant lema
de Patria, Fé y Amor.

El nostre lloch, germanas, es á la llar sagrada,
es en telers y fábricas, fent puntas ó filant.....
Si un jorn, com á Girona, la Patria vol heroínas,
heroínas sortiran.

La hermosa iniciativa que avuy aquí's festeja
d'una matrona excelsa, ho diu ab ferm accent;
avuy dém la senyera.... ¡Demá darém la vida,
perque voleji al vent!

DOLORS RIERA Y BATLLE.

La somera de la Rosa

NOVELETA DE COSTUMS.

(Continuació)

María de Deu, y quína dona! Vestida de satí
negre, envollada ab un ample mocador de
crespó blau-clá tot ramejat per mans xinas
de flors grogas y vermelas; cuberta la ga-
llarda testa ab l'ayrosa mantellina blanca, feta
de riquíssima punta de la Costa y penjantli de
las menudas orellas, y saltantli coll avall per
cáureli demunt de la pitrada, tota una casca-
ta de perlas y diamants que enlluhernava... po-
seume tot aqueix bé de Deu dessobre d' un cos
ayrós, que fa vía mirant de fit á fit com aquell

(*) Poesía llegida en la memorable festa que las donas catalanas dedicaren á nostra distingida colaboradora la notable poetisa D.ª Agnés Armengol de Badia ab motiu de fer entrega d'una bandera á la "Unió Catalanista".—N. de la R

FRAGMENT DE LA ESCENA X

TRES ENAMORADAS que surten de casa la ENAMORADA 3.ª y, escorcollant l'escenari ab vista esporuguida, baixan fins al costat del pou, y s'arreseran prop de la finestra de ca la Rosaura, dessota'ls penjolls de flors.

- ENAMORADA 1.ª Fins tinch por d'entrar á casa! Fa una basarda la soletat!... Oy?
- Id. 2.ª Y vès quina culpa hi tenim nosaltras en que hi hagin richs y pobres...
- Id. 1.ª Voleu que vos digui lo que 'n penso de tot aixó? Donchs que no arrivo á creure que 's matín per cuestió de diners: mes aviat deuen ser per cuestions de gelosía.
- Id. 3.ª Y es clar!
- Id. 2.ª Els diners! Ves quina cosa els diners! Jo, cuan ne tinch, tot seguit me'n compro flors.
- Id. 3.ª Jo, sedas.
- Id. 1.ª Jo no goso á tocarlos, perquè embrutan las mans, y á la caixeta de cedre m'hi fan nosa.
- Id. 3.ª Y son tan frets!
- Id. 2.ª Y ni fan olor.
- Id. 1.ª Però per que, els que'n tenen, no'ls ne donavan de diners als pobres, y aixís tots haurian sigut richs?
- Id. 2.ª O pobres tots, que ja fora lo mateix.
- Id. 3.ª Es que dihen que'ls que tenen diners han de manar als que no'n tenen.
- Id. 2.ª Y qu'es cas! A mí no'm mana mes qu'un, y'm mana perquè l'estimo.
- Id. 3.ª Y potser es pobre...
- Id. 2.ª Qu'ho sé jo! M'estima més...
- Id. 1.ª Més m'estiman á mí y no me'n alabo.

ESTUDI, PER JOAQUIM SOROLLA

que está ben convenut de son valer y's remena ab la gracia y gentilesa de las espigas bresadas per la marinada; y digueume si'm manca la rahó pera comparar á la Rosa, tan bon punt com arribá á la plassa, al trencá'l día d'un bell matí de Primavera; més no d'aquells d'Abril, cuan las flors, encongidas y ruborosas, no saben donás compte de com han gicat de ser ponsellas, sino dels de últims de Maig, cuan las espigas comensan á daurás y'ls sembla de justicia que'l sol las acaroni.

El seguissi de la Pubilla va entrar en la iglesia, ahont ja l'esperava el del nuvi. Alguns tafanés hi entraren també; mes las tafaneras, manadas per la Sileta, van fer el miracle de quedás á la plassa tot xiuxejantse á cau d'orella ab un calor, un empenyo y un gust dels quins no se'n podía esperar cosa bona.

Tot d'una, vet-aquí que surten de l'iglesia, corrent y baladregant com mals esperits, tots els xicots del poble. Després de la quitxalla surten els tafanés; darrera d'aquets comensa á eixir el seguissi, y al cap y á la fi la venturosa parella; ell, ab sa inalterable mitja rialle-

ta y ella, encongida, esparverada y al mateix temps altanera.

Véurels la Sileta, dar el crit de *java!* y eixir com per art de bruixería escambells, trompetas de plom y llauna, cassóns, calders, morters, paellas, picardas, esquellas, panderos, cascabells y dimonis del infern, y comensar un esquellotada que talment semblava que'l mon s'estava enfonçant, fou cosa d'un moment.

Semblava que á la vila se l'emportava'l mal esperit, ó per lo menys devían tèmeu els gossos de Montalbá, tota vegada que bordant y dant lladrúchs d'alló més planyívols, ab la cua entre potas corrian d'así y d'allá, sens esma ni nort, fugint d'aquella sinfonia que'ls atacava'ls nirvis.

La nuvia estava que se li podía encendre un lluet á la cara, y'l nuvi reya com si la *serenata* fos pera'l panell del campanar, cuan el botavant de la Sileta va tenir el mal pensament de tirar més llenya al foch, que prou encés estava, posantse á cantar ab tot l'espiguet de sa veu:

Les pubilles ronquen, ronquen;
 les cavaleres no tant.
 Per qué ronquen les pubilles?
 Perque tenen més caval.

El Sebastiá, pera pagar á la morena la bona voluntat, va ficar la má al butxacó y li tirá un grapat de pessetas; perque l'Estudiant, cuan venía á tom, sabia ser generós. Filar en l'ayre la moneda que volava, parar en sech els esquellots, y com alarbs arromboyás demunt la cantora, fentla anar á tomballons per terra, totas las donas y las criaturas de la plassa; pernejant dessobre de la infelissa aquella pila dé carn batejada, entre la cual la Sileta reparitia mossegadas, cops de puny, cossas y quelcom més, tot fou obra d'un moment y cosa que feya esqueixar de riure al seguissi de las bodas. Y com si'l grandíssim condemnat no tingués alas horas altra feyna, tan bon punt com veyá que amadeixa s'anava desenredant, tornava á ti-

rar un grapadet de pessetas en el lloch hont presumía que's trobava la Sileta, pera que la broma continués un xiquet més y'ls convidats poguessen gosar encara de comedia tan divertida.

Pro á la sí, com diuhen que fins las perdius arriban á cansar, als prechs de lo nuvia, que molt agrahida á son marit, per la finesa, reya com una beneyta, la comitiva feu vía cap á casa de la Pubilla, y la Sileta, cuan ja no quedava per terra ni la farúm d'una pesseta, va poguer aixecarse; aixó sí, feta un pendó; esqueixadas las faldetas y com ellas el mocador del coll y'l jipó, ab una espartenya que en la sarracina havia fugit cap al molí paperer, sagnantli'ls nassos, terrosa la cara y desgrenyada com un mal major.

Y lo primer que feu tan bon punt com va estar dreta, no fou tapar lo que la tempesta havia tret al sol, sino recullir de terra el morter de coure, que per sort havia sortit senser del

ESTUDI, PER JOAQUIM SOROLLA

tripijoch, y repicantlo ab tota la forsa que era del cas, va enviar al Estudiant aquesta xurriacada:

Encara que tú no quieras,
pobresito pipioli,
encara que tú no quieras,
ya't digo qu'has vegut oli.

Y feta una bandera de cassigalls, se'n va anar á casa, acompanyada de las xansas y rialladas de tota la vila.

—¡Recodony, quína passada!

V.

El dinar va ser d'aquells que'ls àngels hi ballen en camiseta, perque la Rosa sabia fer las cosas com Deu mana y no li faltavan medis pera l lensar un grapat de doblas de quatre cuan venía el cas.

Els convidats varen menjar y veurer com si s'haguessen preparat pera assistir á las bodas fent el dejuni de las campanas, y la nuvia, vejent l'agasajo que's feya á las sabrosas viandas preparadas per sas cuyneras y als riquíssims vins del seu celler, estava més trempada que un gínjol. El nuvi, tranquil y seré com sempre, y sempre ab la mitja rialleta als llavis, rebía las ignocentas xansas dels convidats y feya els honors de la casa ab l'ayre y naturalitat que saben ferho els pagesos rics de per allá; que en punt á complerts y cavallers, ningú'ls hi passa la má per la cara.

Y al arribar á las postras, cuan ab els vapors de las viandas y del vi trascolat, mes garladora n'estava la gent, mes rialleras las donas, y la sala feta talment una gábia, ahont semblava que xarrotejavan tots els moixonets del terme, vet-aquí que un dels hostes de mes upa y dels mes amichs de la casa, 's va permetrer una broma ab la nuvia, que si no feu enrajolar á las donas, va ser perque no era possible ja que 's tornessen mes rojas, puig ho estavan massa. La beneyta de la Rosa 's va creurer obligada, sens dupte per un mal entés, deber de bona criansa, á rebre la *gracia* ab una rialleta. No va fer lo mateix l'Estudiant, sino que fitant al *xistós* una mirada de gebre, y arronsant la cella, li digué sens alzar la veu mes de lo que tenia per costum:

—A *casa meva*, y menys tractantse de *cosa meva*, no permeto porquerías, díguilas qui vulga.

La gent va quedás ab un pam de boca ober-ta, jo no sé pas si pe'l rigorisme de la moral del Sebastiá, ó si per la manera com va dir *cosa meva y casa meva*; pro ell, com si no s'hagués atalayat de l'extranyesa del convidats, feu així, tot mirant á sa muller:

—Las mitjas riallas no s'han fet pera recullir fem. Per aixó hi ha la granera y l'cabás.

Una flamarada de ira lluhi un moment en els ulls de la Rosa; flamarada que apagá la serenitat y fermesa de la mirada de son marit. Llavoras ella, qui sab si per primera volta en sa vida, baixá 'ls ulls tot mossegantse 'ls llavis, mentres que l'*xistós*, d'alló mes bufat, d'una ravalada s'alsava de taula, y encarantse ab la nuvia, deya ab veu alterada per l'ira:

—Rosa, me'n vaig de *casa teva*, per no tornarhi mentres hi hage qui 'm barri la porta ab tanta descortesía.

Tots esperavan que la Pubilla parlés, pro estava tan enfeynada en mossegarse 'ls llavis, que, ó no 's va adonar de lo que l'*xistós* li deya, ó be no 's cregué obligada á darli comiat. Llavoras el Sebastiá digué al que marxava:

—Sento molt que te'n vagis, pro encara sento mes que hages vingut ab el pensament de que á *casa meva* podía permetrer que 's tingués un llenguatge indigne d'una persona com tu. Y has de saber—afegí ab energía y parlant en general—que ma muller es ma muller, y que grans y xichs la respectarán com se mereix, mentres visquí qui te l'obligació de protegírla.

Jo no sé quin efecte feren á la Rosa las últimas paraulas de son marit, pro 'm consta que tan bon punt com las hagué sentidas deixá de mossegás els llavis.

Vaja, que l'Sebastiá, segons el parer d'alguns (no de tots) dels concurrents, va tenir poca corretja, y fins, fou un xiquet massa dur; perque no n'hi havia tampoch pera tant per una brometa mes ó menys verda; mes que mes si 's considera que fou dita en un ápat de bodas, en quin cas es de costum, no solsament á Montalbá sino també á Barcelona, no solsament entre camalluents, sino també entre gent de *bona societat*, dir á la nuvia, á las mateixas barbas dels pares y del marit, y sens un malehit respecte al pudor de las donzellas y al decoro de las donas allí presents, cosas y cosas—

sas capaces d' avergonyir al mateix esperit de la desinvoltura; pro ja que l' Estudiant volgué fer aquella fatxendada sense tó ni só ¿á que treyan cap tantas y tan duras retóricas? ¿No podia haver fet lo mateix ab l' art y cúbica que tenia per costum?

Y además; vantás de protegir á la Rosa! Vet-aquí un' altra que no havia filat d' avuy!

Aixó rumiavan els susdits convidats; mes el Sebastiá no devia ser del mateix parer, per cuant en lloch de malencorás, vá comensar ab tanta gracia á descapdellar la madeixa de las agudesas del seu ingeni, referint passos de la seva historia d' estudiant á Cervera, que 'ls convidats, y particularment las convidadas, se trencavan de riurer, y á la mateixa núvia me li queyan unas llágrimas con sigrons.

—Prou, boboy, prou! li deya ella, tot donant-li carinyosas patacadetas á l' espatlla.

—Doncas prou, puig que tu ho vols; y aném-sen á passejar un xich; ab lo cual, tot estirant las camas, farém gana pera sopar. ¿Qué m' hi dius?

—Que no ho has dit al sort ni al peresós, respongué la Rosa, acaronantlo ab la mirada y alsantse de taula.

—Apa, doncas, qu' es tart y vol plourer.

Y vejent plantada devant seu á sa muller, tan bona mossa, tan cofoya y tan petonera, tot parlant ab els convidats, digué:

—Y ara digueu que si han florit aquest matí tots el rosés del poble, las ponsellas no s' han marcit de enveja al veurer la meva Rosa!

La *Pubilla*, dich mal, la núvia va pagar la galanteria ab una mitja rialleta y una mirada de dona mes dolsas que la mel de romani.

Y l' nuvi, tot llepantse 'ls llavis, endolcits ab tal llepolia, va pagarla ab una mirada d' aque-llas encisadoras, que fan perdre 'l mon de veurer á la dona que las reb.

La Rosa se 'n va anar á mudás mes tofada que un borrall de llana fina; y mentres s' estava empolaynant com s' empolayna la Primavera per' enamorar al Sol, el Sebastiá va deixar al convidats per manar que albardessen la somera preferida de sa muller.

Tant bon punt com torná al menjador, va trobar al Pere Llopis, predica que predicarás.

—D' aixó 'n dich homes de barra, y de nas á la cara, ab mes retóricas que un *amvocat*, qu' están frech-á-frech de robá 'l cor á la gent de upa.

—Mira; Pere—li va dir l' Estudiant, trencantli l' fil de la conversa, ab la santa intenció d' estalviar una migranyada als convidats— deixat de barras, de nassos, d' *amvocats* y d' andróminas, y tirém cap al Plá per veurer si acaban de madurá els rahims.

JOSEPH M.ª PALLÉS Y ALIER.

(*Seguirá.*)

Cansó de la filadora catalana.

(*Del poema dramàtic «Bach de Roda»*)

... Y va filant y va cantant
la filadora,
y'ls dits y'l fus mou á compás
fila que fila, que filarás.

Y somrisent, nirviosament
fila que fila,
sos ullets blaus gira á Ponent:
el cor plé d'ira.

«Faig ton llenzol, llenzol de dol,
gentil Castella,
y mon llenzol, apaga'l Sol
de ta grandesa».

.. Y va filant y va cantant,
la filadora,
y'ls dits y'l fus mou á compás
fila que fila, que filarás.

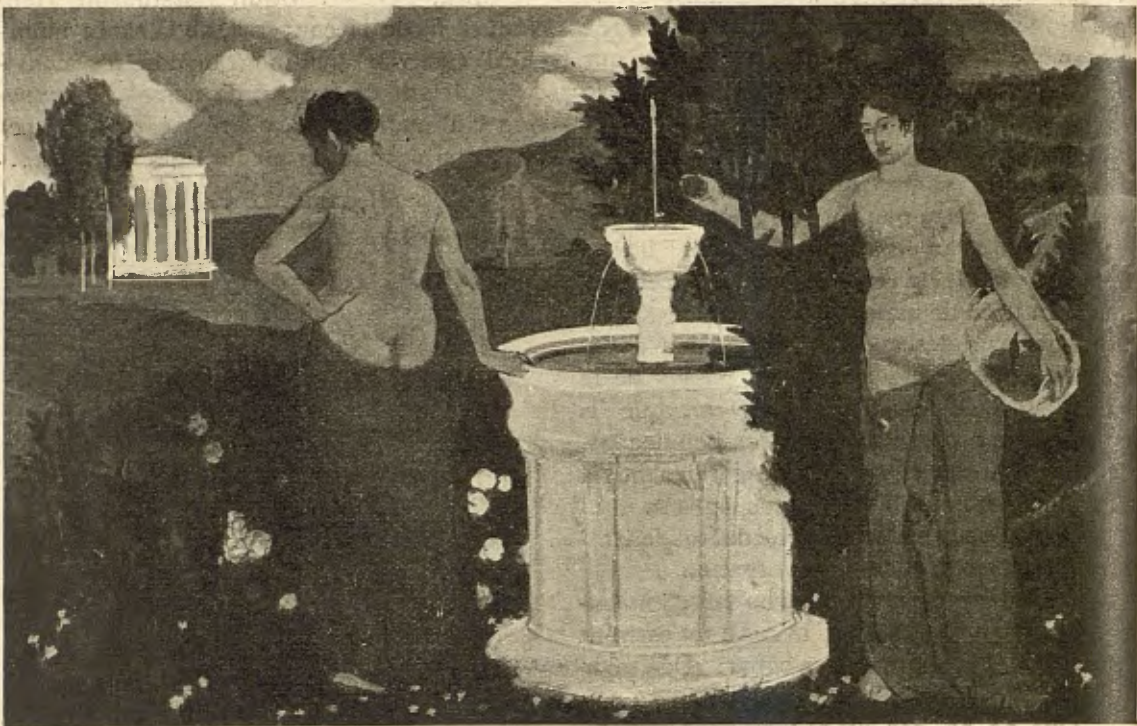
JOAN OLIVA BRIDGMAN.

L'esma-perdut.

Lo veuréu caminar com un autómata;
á la eventualitat;
sens sapiguer ahont va ni ahont trepitja,
de bras sempre ab l'atsar.
Y aixis, inconscientment, gastant sa vida,
anémich d'Ideal
segueix arreu camíns que fi no tenen
com nou Juheu errant.
Es l'home castigat per sa ignocencia
á fe ab insegur pas
la via sens cap fi, la destinada
al hom momificat.
Via que'l va apartant d'hont l'home docte
hi arriba á respirar,
de la regió Sublim, de Idéals dignes,
l'ambént oxigenat.

PERE PALÁ Y PUIG.

LA FONT DE JOVENTUT, PER J. TORRES GARCIA .

La primera glassada.

Avuy per primer cop, la gelada ha esmaltat la terra ab son blanch mantell de filigrana, que 'l sol esblaymat després farà relleuhir com escampall de pedreria llesat per las fadas del hivern, pera enjoyar á la trista Naturalesa.

Els grossos arbres que han sigut desfullats ja per las fredas alenadas del ventijol y quinas brancas descarnadas semblan brassos de gegant, han quedat paralisats, frets, com dormint baix el pes d' un somni feixuch, ensopidor; el somni trist del Hivern... Mes encara mirant al cel, sas brancas, fan sentir com una esperança, la llunyana esperança d'una nova vida, d'un'altra hermosa Primavera. Y avuy també l' Hivern els ha volgut posar blanca mortalla.

He anat al jardí y he sentit encara mes fonda melangia. Atuhidas pe 'l fret s' han colltorsat las delicadas crisantemas, ab sos calzers esmortuhits y els seus tronchs vincladissos s' han ajegut acostantse unas ab altrás.

Els plátanos, sa poch tan verts y ufanosos, semblan envellits y han esdevingut tots grochs; las sevas fullas van cayent y esma-perdudas buscan un reconet ahont enterrar las sevas es-

peransas. Ellas van morint, mes sas despullas, fertilisant la terra donarán vida á altrás novas fullas, quin remoreig suau, omplirá l' ayre de joiosas armonías al vinent Estiu.

El sol timidament ha desteixit las boyras, y las crisantemas melancólicas al sentir son carinyós y suau escalf, han somrigut agrahidas, ab sos pétals esblaymats com llavis de verge malaltissa y las filigranas de cristall platejadas s' han tornat dolsas llágrimas, evaporantse poch á poch en nuvolets mes subtils que las mes delicadas glassas.

Es la primera glassada, la precursora del Hivern que s'acosta ab sos cels grisénchs y sas bromas geladas..... els que sofreixen prou el senten; l'aymant que plora son bé perdut, sent aumentar el seu anyorament; el malalt tremola, te por y anyora el sol porque tém que l' alé fret li glassi el cor.

Vina, vina, Hivern trist, que no m' espanta la teva fredor; si tu no hi fossis, tampoch hi hauría Primavera; tu ets l'imatje de la Mort y sens Mort no hi ha Vida, y per aixó el vell que pressent serás tu el darrer Hivern que vis-

qui, fa despertar dins son cor els recorts de la seva vida, y sentintse satisfet, joiós de la missió que ha complert, no 't tém, y t'espera com vingut per deslliurar-lo del pes que troba ja feixuch de la Vida, y somriu somniant en una Primavera eterna.

PAU DE RAHONA.

Preludi d'hivern.

Ja sas alas extén la Tardó;
negra boyrá cobrix l'horitzó
que s'escampa velant el mantell
d'aquest cel que al Estiu es tan bell;
en l'ambient tot respira tristó.

S'esvahiren els ayres d'Estiu;
l'aucellet ja no canta ni viu,
y s'amaga poruch y té fret,
¡pobre aucell! la ventada li ha tret,
arrencantli del arbre, son niu.

Ja no's veu transparent la rosada,
y apareix, al trench d'auga, gelada,
blanch mantell va cobrint el pahisatje;
ha perdut sa verdor el ramatje
y la fulla de groch s'ha pintada.

Xiscla'l vent; la brancada encongida
y la rama que'n resta florida,
bressolada pe'l vent, se despulla
no quedant entorn seu ni una fulla,
resta seca, colltorta, pansida.

Y una pluja menuda y callada
que rebot en la branca esfullada
es preludi del fret que s'acosta;
trist el Sol, ens recorda sa posta
jorns de goig, de alegria passada.

Tot misteri, anyoransa, tristó;
en els nuvols plomissa foscó,
en la terra fullam que's podreix,
enloch vida, tot sech, res floreix,....
¡y que n'es d'impotent la Tardó!

LLUIS F. BIGAS.

Tradicions de Ripoll y la Vall de Ribas ⁽¹⁾

XXIV.

NOSTRA SENYORA DE NURIA

L'imatge de la Verge que 's venera en el santuari d' aquest nom, situat mes amunt de Caralps y en una vall de 1800 metros d' alsària sobre 'l mar, contan que va esser feta per Sant Gil, Abat, vingut d' Atenas pera fer penitencia á 'n aquell lloch.

Cuan dit sant abandoná la vall per serhi massa visitat de las personas qu'ell havia curat d' alguna malaltia, y per por de que l' imatge que ell havia fet y venerat, no fós profanada pe 'ls moros que comensavan á fer de las sevas per Catalunya, va amagarla dintre una cova junt ab una creu, una campana y una olla.

Joan Amadeu, que desde llunyas terras s' enterá de lo fet per Sant Gil, Abat, en la vall de Nuria, vingué á aquest pahis en busca de la Verge amagada, y mentres que unas horas las empleyava buscant aquest tresor, altras las dedicava á construir el santuari ahont mes tart havia d' esser venerada.

Al cap de quatre anys de dedicarse á aquest treball, tenint el santuari fet, y vejent que 'ls seus esforços eran inútils y que l' imatge no sortia, abandoná la vall y se n' entorná cap á las terras d' ahont havia vingut.

Feya tres anys que Joan Amadeu havia abandonat l' obra construída, cuan uns pastors que duyan á pastorar sos remats de xays per allá als voltants, cada dia veyan á un briós bou de pel vermell que ab la pota sempre gratava á terra y al mateix lloch, y per mes que li fessin no 'l podían fer marxar. Tanta constancia en la bestia aquella, estranyá als pastors, els quals s' acostaren á aquell lloch y vegeren que 'l bou hi havia fet gros forat. Creyentse que's tractava d' alguna cosa extranya, ab el gayato probaren d' aixecar terra, y un, recordantse que tenia una aixada á la cabanya, l aná á buscar y ab ella comensá á fer clot y sentia que cada cop que donava ressonava fondo.

Feya poca entona qu' estavan ab aquesta feyna cuan descubriren la paret que Sant Gil feu pera tapiar la cova. Tragueren las pedras.

(1) Vegís els números 67, 71, 72, 75, 79, 80 y 85 de CATALUNYA ARTÍSTICA.

LA POESÍA. (Grupo escultórico)

la descobriren y de dintre sorti gran claretat y olors.

Els dos pastors quedaren admirats y cap gosava á entrarhi; pero per fi'l que havia anat á buscar l' aixada se dicidí á ferho, y al fondo hi trobá l' imatge, la creu, la campana y l' olla que'l sant avans d' anarsen d' aquells llochs hi havia amagat.

El pastor cregué que cosa tan preciosa no podían tocarla sas mans y sortí de dintre la cova, y aí veurel son company desseguida endeviná que 's tractava d' algún miracle perque'l vegé sortir ab un color á la cara diferent del que tenia al entrarhi. Era aquest color molt viu, semblant á rosa y el cual may mes perdé.

Cregueren á be anar á avisar al rector de Caralps y aquest després d'haverlos ohit, avisá als de Ribas, Fustanyá, Doria, Pardinas y altres que ab el clero de las respectivas parròquias hi pujaren en professó á buscarla.

El rector de Caralps la tragué y volia endúrsela á la seva parròquia, pero 'ls pesava tant que no podían durla y tingueren que deixarla al Santuari, qu' es allí ahont Ella volia estar, y ho demostrava ab ferse feixuga cuan tractavan de treurerla.

GENERAL GINESTÁ PUNSET.

¡Penitencia!

D'aquell temps en que jo fidel guardava
dins el meu cor febrós
el dolcíssim plaer de imatjes bellas
vistas en somnis... ¡mon secret hermós!...

D'aquell temps en que ab folla gelosia,
semblants á fochs-follets,
se creuhavan mos ulls ab tos ulls negres
y'ns sentiam tu y jo lligats estrets.

Lligats estrets, mon bé, per aquells llassos
de fonda voluntat;
pera serne tu meva y afectíssima
de mon cor, tan fidel com desdixat!...

D'aquells días per mi tan venturosos,
fruit un goig inmens,
ab tas paraulas frescas, tot tendresa,
obrintme uns horitzons clars, esplendents!

Del bell consol que ta mirada inspira
en el meu cor sagnant,
sols me resta'l recort!... com trista aubada
que floreix melangiosa, agonitzant!

¡Avuy tot ha finit!... Rublert de joia,
vessant á doll mon cor,
vaig confessarme humil en ta presencia,
com penitent als peus del confessor.

Fou gran la penitencia que'm donáres!...
¿també ho fou mon pecat,
pera sofrir greument ta indiferencia...
privar'm de véute't com un condemnat?

Y tu aixis, mon amor, vols separarme?
¿no't plau teni'l consol
de perdonar á un penitent que plora,
que'l seu cant s'ha perdut, y's troba sol?...

Perdona tu, mon bé, tingas clemencia
de aquest trist pecador!...
Sé que t'has de burlar de ma follia;
sé que'ls meus cants han de torná amarch plor!

Sé que tu, sempre hermosa y somrisenta,
llegirás els meus cants,
y ja may dugas llágrimas furtivas
enjoyarán ton rostre, com brillants!...

Tot ho sé, mon amor!... Es mon calvari;
es feixuga la creu
que á mi'm toca á pujar!... ¡sofrint angoixas,
boy cantant el meu cor ab trista veu!

Y canto dolsament... sento anyoransas!...
¡y pensar que may més
podré tenir de tu ni un cant planyívol,
ni un trist sospir!... ni una mirada!... rés!...

JOAN B. ALEMANY Y BORRÁS.

Blanes.

Desde París

DE NOSTRE CORRESPONSAL LITERARI

¡Quina manera de correr el temps! Sembla qu'era ahir que us vaig enviar la meua anterior; ja fá... qué sé jo cuants mesos.

Com una protesta á n'aquest gambar de gegant, dech comensar d'aquella manera: Com anavam dient...

Y no heu fet poca feyna en aquest laps de temps á Barcelona... Lo que la fals ha brandat en profit de Catalunya; d'aixó se'n diu segar en hivern, en primavera, en tot temps.

Sembla qu'era ahir, dirán també'ls cacichs; ahir, que manavam, feyam, desfeyam, amos del poble sobirà que s'ha cansat de fer d'anyell, que de *tant se me'n dona* s'ha transformat en un espavilat de primera.

De tot aixó'n resulta que no ho eran uns platónichs, —com volian suposar els enemichs de la terra —aquells poetas y escriptors, que en els "Jochs Florals", per exemple, parlavan del despertar del poble catalá.

En Matheu va dir bé:

*"Podém dir que tenim l'arbre
cuan tenim ja la llevor."*

La llevor s'ha tornat soca, brancas, florida embau-madora; y'l perfúm el sentim d'aquí, del mateix Paris, els molts catalans que hi som. *La Veu, La Renaixensa, CATALUNYA ARTÍSTICA, Joventut* y darrerament el *¡Cu-cu!* ens portan l'oretjada sanitosa de la Patria.

¡Quin bó dona de veurervos, oh amichs, fermes, contra la gent forastera y contra'ls de dins que us volian disfressar á la madrilenyal

Si un llegeix després els diaris castellans... sempre'l mateix... l'olla de sigrons... combinacions pressupostiveras, volent redressar é inflar el ninot de la Espanya històrica ab articles plens de palla y ab la faramalla de protestas patrióticas en que ningú creu...

* *

Lo que m'agradaria veure es la cara, la fesomia extranya d'en Romero Robledo, el día que s'enteri de l'existencia d'un Centre catalá á París.

Ara sí que'l pot agafar ben estret á'n en Robert, cuan aquest vagi á predicar al camp de cols del Congrés espanyol; veurán com ho relaciona ab lo que's va empes-car del *Echo de París*. D'aixó'n sab la prima.

—*No me negará su señoría que funciona en París un centro separatista.*—

Després, per pessas menudas, els hi abocarà'l descubrimient devant de l'espectació de la Cambra.

—*Dicho centro está adherido á la "Unió catalanista", la de las célebres bases separatistas. ¿Está enterado el gobierno?*—

Pera més pormenors, pera que'ls cabells del *padres* s'acabin d'erissar, tindrà'l mal cor de descubrir que'l president es sastre y que'n Vinardell hi ha llegit versos.

Y, lo que deya, el govern... venint del hort... sempre inepte, sense enviar el "Venadito" ni'l "Condor" Sena amunt pera fer la por á'n en Loubet.

* *

En Sully Prud'homme, que se'n va dur un dels premis Nobel important un grapadás de mils franchs,

aquell premi que segons recordarán, alguns periodistas castellans varen dir s'emportaria l'Echegaray, jgantli una brometa pesada, donchs de tant verdas ne maduran pocas; en Sully Prud'homme, com deya, ha fundat un altre premi anual de 1.500 franchs ab destí al poeta jove que per falta de *medis* no puga donar á la llum els productes de la seva *lira*.

El pensament está hermosament explicat en una exposició que l'ofertor ha dirigit á la *Société de gens de lettres*. Aquesta indicarà tres membres de la mateixa pera examinar els manuscrits, als quals no's determina'l máximum ni'l mínimum de versos.

Segons acort ab el mateix Sully Prud'homme, aquest any s'escullirà entre obras inspiradas en la poética clássica.

Hi ha que sentir als *snobs* modernistas ab tal motiu... Ara sí que'n Sully ja passarà á la categoria d'en Coppée y d'en Rostand, *uns ningús*; que aquets ho pentinan aixís, y no sols ho pentinan, sino que ho encomanan als de fora. L'altre día, verbi-gracia, vaig llegir en un diari de Barcelona, que en Rostand feya "pasteles almibarados"... Ves que tal... "pasteles". Ben entés que aixó, com alló altre del llibre d'un llibertari, de que's necessita molta paciència pera llegir al autor de las "Íntimas," está escrit en castellá.

* *

Ja poden estar contents per aixó els francesos, que 'ls sabís espanyols ne fan molts de descubriments. No'n parlém del dels peus petits de dona que fa un corresponsal barceloní, examinant baixos pe'ls boulevards de París, cuan tothom sab que aquí, per més *enfants gentils* del mateix que siguin y per més *maravillas* de seda y de blonda que portin, poden dormir dretas. Lo

LAS ARTS (Grupo escultorich)

qu'engresca de debó es la declaració en castellá de que'l teatro no está en decadencia. ¡Lo que'ls agrada á'n ells alló de las obras teatrals pera l'estudi de las "enfermadades secretas" com *Les Avariés!* En cuestiones teatrals, com en música, se vé molt á *menos* per més que diguin; hi ha que fixárvoshi sense atolondrament.

En la nostra terra va un temps trobarse, á sa manera, l'explicació de que'l drama, la tragedia y demés obras sérias anessin de baixa, donant pas al saynete, á las sarsuelas en un acte ab *chulos* y demés pocsoltas... La gent hi reya. Anavan al teatro á oblidarse de las trifulcas de la vida, dels impostos d'en Silvela, d'en Sagasta; á ferse un tip de riallas en una paraula.

A n'aquí no sé que hi vagin á oblidar cap de semblants calamitats, sino es la descencia.

Per una obra com *La Terre* que's posi, ne segueixen una dotzena ab argument escabrós, ab minuciositats d'arcoba, volguent que constituheixen els dramas de la vida actual, ab problemas socials que resoldre y tot, las peripecias de una porció d'aqueixa societat, que contenen sempre'ls mateixos accidents perque'l vici que engendra l'argument es el mateix sempre.

L'última *novetat* d'aquest género es la *Bande de Léon*, obra en tres actes (Teatro de Nouveautés). Una dona casada que vol *tromper* al marit perque está celosa; una colecció de personatjes tots *amants* de trinka que acudeixen á una cita á la mateixa hora; alleugeraments de roba insinuables, ab xistos de gran colorayna, y... vetaquí el públich content y enganyat.

L'amo de tot aquesta broma es en Tristan Bernard, que com en Beinstein ab *Le Detour*, estrenat en el Gymnase, son dels de la *pléyade* que, despres d'haver *Jracassat* en Rostand y fins en Sardou, han de salvar la *situació*, es á dir, tenen de donar la orientació al públich francés en materia teatral, á copia d'arguments escabrosos, y si no s'acaba la provisió d'*amants*, *cocotes*, marits enganyats y donas que'ls *trompen!*

No val á pendrels la greixonera dels xistos, que enmatlleven els uns als altres, com en certs pobles de montanya se deixan las barras del porch perque l'aygua bullida de la sopa tinga una mica de sustancia.

ALFONS M.ª PARÉS.

París, Febrer 1902.

Saló Parés

EXPOSICIÓ·PIDELASSERRA

Avans que tot, amichs de dir lo que sentim, sense cap mena de barnís convencional, creyém que en Pidelasserra ha estat á frech de tenir una llastimosa equivocació.

Per la barreja d'obras que ha exposat, nos ha deixat mitj veure un poch d'oblit respecte á la vritat de que en materia d'Art, mes que en cap altre, hi ha

que fixarse, no en el número, sino en la calitat, pera establir el mérit del autor en las obras consideradas.

Una ó dugas de las sevas impresions de *París*, haurian dit mes en favor, que no la meytat de las exposadas, en las que hi trobem certs defectes dels que estan totalment despulladas las primeras.

Se veu que l'ilusió del *efecte* ha vensut el criteri que necessariament debía haber format respecta á la bellesa de las sevas produccions.

Y dihém aixó, perque en las mateixas tarjetas de convit, hi veyém classificat aquell criteri, al escullir pera ilustrarlas, una de las sevas obras mes hermosas: *Efecte de neu*. D'altra manera, no es vidriós creure que hauría escullit alguna de las obras números 1, 2 y 3 quinas proporcions, aparentment, las vesteixen de certa superioritat demunt las demés produccions y al mateix temps se distingeixen per la seva naturalesa marcadament excepcional.

No ho ha fet y el felicitem. El problema plantejat en ellas (bell en essencia) li ha quedat enlayre. Cap de las tres pot considerarse resolta y sí superficialment iniciada, degut á la poca intensitat de l'emoció y á la poca germanor entre'l temperament del artista y la naturalesa de las mateixas.

Obras com las anomenadas, poden ser resoltas per una ánima somniadora, contemplativa d'una filosofia arcaica, pero no per l'artista d'esperit modern que cerca l'efecte mes immediat, com ho demostran las sevas enlluernadoras *Notas de Sol*.

Considerant la part que podriam dir mes florida de la manifestació, distingim en primer terme, l'impressió *Efecte de neu*. L'entonació es justa y definitiva. Es una veritable decoració d'hivern que'ns transporta á una de las vias de París en plena nevada, entre esgarriansas tan fredas com la neu d'aquells teulats vestits de blancor immaculada. Podém calificarla de intensa.

El mateix podém dir de *Un pati del Hospital*.—*Las Tuilleries*.—*Luxembourg*.—*Notas del Sena* (de molt espay) las *Notas dels Banys*, sumament frescas de color (*en la entonació verda de las barracas*) y clarejadas de llum, y *Un tros de Sans* de poesia agredolsa altament suggestiva. El sentiment de l'hora hi ha quedat d'una manera justa.

Mereixen esser nombradas, las *Notas de Sol*, molt atrevidas dintre la seva entonació alegre y festosa.

Y posém punt á la ressenya, felicitant al mateix temps al jove artista, convensuts de que las bellas anomenadas han de ser el preludi d'altras mes altas dintre'l seu *impresionisme* de bon gust.

L. NEGRE.

Bibliografía.

LLIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

MEMORIAS DE UNA DONCELLA, per Octavi Mirbeau.— Traducció de A. Riera y R. Sempau.

La ironía implacable del autor, l'abundancia de pensaments, las imatjes hermosas y l'estil vibrant, fan aquesta obra recomenable... pera certs gustos. De las

Memorias de una doncella se'n podrián extreure molts llibres que girant sobre'l mateix tema produirían distints arguments.

No es un llibre pera ser llegit per gustos delicats femenins, á causa de sas cruasas y las escenas un bon xich pecaminosas que'ns descriu, molt propias de la vida parisenca; més, no obstant, s'hi reflexan vivas aquellas costums que aquí encara no han arrelat fondo. Es més aviat un'obra pera la joventut intelectual... d'aquell pahis.

La edició, com publicada per la casa Maucci, está presentada ab elegancia y bon gust, venentse al preu de una pesseta l'exemplar.

¿QUÈ ES EL ARTE? *pe'l comte Lleó Tolstoi.*—Traducció de A. Riera.

Es aquesta un'obra didáctica, veritablement digna de figurar en totas las bibliotecas, editada també per la casa Maucci. En aquest llibre se'ns mostra el célebre escriptor rus com un gran expositor de doctrinas que las emprén ab brahó contra tots els falsejadors del Art de debó.

Entre'ls molts atachs que dirigeix contra principis consagrats per la crítica contemporània, y á personalitats artísticas universalment aplaudidas, podém senyalar els llessats contra Wagner á qui califica de falsejador del Art (!);...

Hi ha que advertir que en Tolstoi ab aquest llibre se mostra molt radical, dintre de sas tendencias, que'ns guardarem prou de discutirli ja qu'es una opinió personal d'un sol home que tal vegada no simpatisa ab l'escola de Wagner, y aixó se li té que respectar á'n en Tolstoi. No es pas possible l'obligar á un geni á simpatisar ab un altre. ¡Cuants n'hi haurá que llegirán ab disgust las obras del célebre novelista... Cuestió de gustos.

Cada exemplar de *¿Qué es el arte?* se ven á una pesseta.

SELLOS DE CORREOS *de España y Colonias.*

Tarifa dels preus corrents pera la venda de sagells al engrós y á la menuda, de la casa expendedora de Joseph Monge.

Es un llibret curiós pera'ls coleccionistas.

ATENEU OBRERO DE SAN ANDRÉS DE PALOMAR.—*Memoria y estado de cuentas que presenta la Junta Directiva á la Junta general ordinaria de socios de número el día 29 de Enero de 1902.*

PERIÓDICHS NOUS:

Vida autònoma.—Revista setmanal defensora dels interessos de las barriadas de Sant Andreu, Santa Eulària y la Sàgrera.—Any I, número I.—Se publica á Sant Andreu de Palomar.

Comensa á repartir, en forma de folletí, las composicions premiadas en el Certamen literari de l'Agrupació "Foch Nou" d'aquella barriada.

El Montañés.—Setmanari que veu la llum á Santander.

Gente nueva.—Setmanari artístich y literari. Surt Cartagena.

El Anunciador.—Revista quinzenal d'interessos materials que's publica á Talavera de la Reina.

Vida nova.—Portant-veu de l'Associació catalanista "Centre Catalunya", quinzenari que sortirà tots els diumenges primer y tercer de cada mes en Sant Martí de Provensals.

A tots els estimém la visita y ab gust hi establím el cambi que desitjan.

ARXIVER.

JUSTIFICACIÓ DEL REGIONALISME, *per Claudi Omar y Barrera.*

Per obra y gracia dels benhaurats correus d'Espanya, no pogué sortir á son degut temps el judici del treball ab quin títol comensém aquestas ratllas. Rebut de mans del senyor Director la vigilia d'anar-men de Barcelona per un temps, vaig llegir-lo ab verdadera fruició durant el viatge, li donguí una repassada á l'endemá d'haver arribat á lloch y posant mans á l'obra desseguida, prenguí la ploma per dirne bonament lo que'n pensava. Pero—ignocent de mi!—vaig cometre la imprudencia d'enviar las cuartillas pe'l correu, sense certificar y aquesta es l'hora qu'encara no l'han rebut. ¡Miracles del servey de correus, tan desgabellat com els demás serveys profitosos á la Nació!

Després, assumptos d'una urgencia immediata m'han privat d'ocuparme de l'obra del senyor Omar y Barrera com se mereix y hauria sigut el meu desitj, fins avuy en que, no destorbantme res l'he tornada á llegir de cap y de nou y encara qu'una mica tart, vaig á donar l'impresió que de las tres llegidas n'he treta.

Diguém de passada, que materias com la tractada en la *Justificació del Regionalisme* no perden may la seva oportunitat, ni están en camí, desgraciadament, de pérdre-la per ara.

L'obra del senyor Omar forma un fascicle de vora cent planas, imprés á Perpinyá "perque no trobés entrebanchs de cap mena dintre d'Espanya."

"Aixó m'ha permés—diu l'autor—publicarla tal com "fou escrita, sense esmenas ni mutilacions, sense por "á la interpretació y aplicació arbitrarias de las lleys "que pesan sobre'l meu pahis."

Heus aquí, de bon comensament, justificat el regionalisme sense sortir del prólech. Si en un pahis que te estampada en sa lley fonamental la lliure manifestació del pensament, un ciudadá cualsevulga per expandir sas ideas se veu obligat á donarlas á la llum en terra estrangera, per no veures embolicat en un procés, portat á capritxo dels governants sempre amants á ofegar l'esprit é iniciativas de las regions, no es aixó proba més que sobrada de que son justas las reivindicacions regionals, al volguer deslliurarse dels lligams y trabas ab que'l centralisme las te subjectadas?

Aquesta justificació del regionalisme, com á sistema polítich, en els Estats compostos de nacionalitats diferentes, en contraposició á'n el centralisme, el senyor Omar la busca, desde'l fet material més petit fins á las consideracions d'ordre moral més enlayradas.

Comensa fent un memorial d'agravis de tot lo qu'hem sofert els catalans, de la rassa que ha volgut dominarnos y absorvirnos. Després d'haver repassat tots els tropells comesos contra nosaltres—el nostre dret arreconat, nostra llengua menyspreuada, tot el

nostre organisme polític destruït—posa de manifest els mals que reporta al Estat en general y á las regions en particular, la hegemonia d'una rassa tan uniformadora y exclusivista com la castellana. Fa veure com aquesta hegemonia no te més fonament que una felonía y se sosté per la forsa. Passa revista als últims anys d'història contemporània y troba com á únich dret que manté y cambia els organismes polítics, la revolta, y'n treu la consecuencia de que lo que 's sosté y modifica per la forsa, la forsa pot enderrocarho.

“Cuan un sistema polític—diu—es fill de l'imposició y está en desacort ab el sentiment popular, no subsisteix més que'l temps necessari per' aixecar l'eyna per enderrocarlo.”

Fa després una comparació entre la cuestió cubana, de tan tristots recorts per Espanya y que hauría sigut de bon exemple si'ls nostres polítics podían esmenarse, ab la cuestió regional, demostrant que nosaltres tenim millor dret que'ls cubans á la nostra llibertat, puig ells havian rebut de Castella la civilisació, mentres que nosaltres teníam la nostra història tant ó més honrosa que la seva, al ajuntarnos ab ella.

Y acaba donant una ullada als diferents Estats d'Europa compostos de nacionalitats diferents y troba que, com més tractan d'ofegar la existencia de las nacions naturals, que violenta y artificialment els forman, més decau la forsa interior de cada un d'ells. En aquesta debilitat y en el renaixement del esprit regional per tot Europa hi veu els síntomas de la resurrecció que 'ns espera, de la reintegració de las llibertats perdudas.

Tot aixó es dit en una prosa ferma, valenta, de una claretat y consició remarcables. Llástima que... Per que'l senyor Omar y Barrera, que tan aymant se mostra de las antigas llibertats catalanas, tira d'en tant en tant alguna pedreta contra altrás llibertats més modernes que son també necessarias á la vida y al desenrotllament progressiu dels pobles? Aixó 'ns ha fet pensar que potser no aprecia en lo que valen totas las llibertats, entelantnos bon xich la bona impresió que produheix el llibre... y es una llástima.

J. P

PRINCIPAL

Una companyia de *los Madriles* actua ara en el degá de nostres colisseus. Després d'en Salvat, en Balaguer y en Larra que son els que avuy ens obsequían ab l'alt honor de poguerhi veurer obras dels mes populars autors de Madrid, els capitostots del teatro espanyol, y si massa'm fan enrahonar diré que d'Europa.

No faltaria més sino que'l públich fes el sort á la crida de la companyia y del seu repertori! De cap manera; Barcelona te'l deber d'anar á deixar els diners á la taquilla d'aquest teatro, en prova de l'admiració

que ha de sentir pe'ls autorassos que'ns han de fer de mestres á nosaltres, autoretts del teatro catalá, que ab prou feynas sortim del ou...

Lo de Madrid tot es bó; no perdin la ocasió d'engrescarshi.

LICEU

El vinent diumenje tindrà lloch el primer dels grans Concerts de Cuaresma que s'han de sentir en aquest teatro.

S'esperan ab veritable goig.

ROMEA

Pera demá está anunciada l'estreno de la comedia en tres actes *La protegida*, d'en Ferrán Serrat.

Aviat comensarán els ensajos del quadret de costums de la costa, *Gent de platja*, original de nostre estimat company el llorejat poeta Antoni Bori y Fontestá, obra que será posada en escena pe'l primer actor Sr. Goula.

Coneixém el quadret d'en Bori lo suficient pera respondrer de que será un ècsit literari, que'ns afalagaria de debó, tant com al autor, per tractarse d'un company nostre.

* *

El dilluns de Carnestoltas va tenir lloch el benefici de la primera actriu D.ª Carme Parrenyo, que va lluirse de debó en las obras que posá en escena: *Tenorios!* y *La mosca al nas*, recullint bastants presents y molts aplausos.

NOVEDATS

Aviat hi debutará una companyia dramática castellana dirigida pe'l primer actor don Miquel Muñoz.

ELDORADO

Darrerament s'ha estrenat una tontería que's titula *Código penal...*

De debó que'l tindrían d'aplicar al autor de la xavacanada, y á'n algú més, per consentir que's calumnihi al públich de poch culte y anti-artístich.

Bé es veritat, per xó, que la majoria dels *intelectuals* de paquet de divuyt que concorren á'n aquest teatro—¡Sanhadri de las *eminencias* centralisadoras de Madrid!—no'n gastan gayre de refinament de *snob*. Son *smarts* en vestir, *chics* en el pentinar y *cursis* en el paladejar art de debó.

Y si'n duptan aplíquinlos el *Código penal*.

Ab el present número repartim el plech 24 consistent en 8 planas del poema

CANIGÓ

una de las obras més genials del gran poeta MOSSÉN JACINTO VERDAGUER, quina primera edició catalana está agotada.

Al oferir al públich la nova edició d'aquest poema, joya de las lletras patrias, recordém á

nostres subscriptors antics y als que vinguin á serho desde'l número 64 fins á la terminació de l'obra, la promesa que férem de **regalar pera la encuadernació del tomo unas luxosas tapas en pasta y dorat.**

Al final donarém las *Notas* explicativas y el retrato del autor.

IMPORTANTÍSSIM

Faltan pocas setmanas pera terminar l'hermós poema **CANIGO**, en quin final son ilustre autor hi ha afegit un treball literari que no figura en la primera edició agotada d'aquesta obra.

Tenim el gust d'anunciar á nostres volguts favoreixedors que la realisació de nostres lloables propòsits referents á que nostra **BIBLIOTECA LITERARIA** siga de las més valiosas que's publiquin, figuranthi en ella tot quant de notable han produhit las lletras catalanas es ja un fet, puig que després del **CANIGO**, repartirém en las mateixas condicions y forma, **una nova edició** de la novela

LA PAPALLONA

obra popularíssima, original del eminent novelista en

Narcís Oller

corretgida y esmenada expressament pe'l mateix autor y seguida del **JUDICI CRITICH** que feu d'aquesta obra el célebre novelista francès **EMILI ZOLA**.

Al propi temps ens plau adelantar la noticia de que tenim també en cartera, pera seguir á **LA PAPALLONA**, un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

á una de quinas parts de l'obra, que dintre del tomo será dividida en tres séries, está donant els darrers retochs son eximi autor.

Com esperavam, el darrer ball de disfressas que la distingida Societat "Cervantes" doná en el teatro de Novedats, resultá lluhidíssim del tot. La concurrència, molt numerosa, omplenava la sala d'espectacles ab falaguera animació.

Pocas Societats recreativas poden presentar una festa tan espléndida com aquella que de debó quedará en la memoria de tots els que tingueren la fortuna d'assistirhi.

Rebi la Junta Directiva de la "Cervantes" nostra enhorabona per l'obsequi de que'ns feu objecte.

Nostre bon amich el President de l'Associació catalanista "En Rafel de Casanova" de Manlleu, en Lluís Coll y Espadaler, ha sigut nomenat pe'l Govern, Ca-

valler de Isabel la Católica, com á premi á la Memoria que l'agraciat va escriurer sobre'l viatge qu'ell y altres obrers feren á la Exposició de París de 1900, subvencionat pe'l Govern y proposat pe'l Foment del Treball Nacional.

El dijous passat á la nit, després de la representació del drama *Amor salvaje*, en el teatro Principal, de Gracia, se posá en escena la xistosa comedieta, propia pera la diada, *Lo dijous gras*, original de D. Abelard Coma, que va fer riure molt á la concurrència.

Aquets dias s'ha dit ab molta insistencia que alguns socis protectors del "Orfeo Catalá," parlavan d'adquirir els claustres de Sant Francisco de Paula pera destinarlos á Saló de concerts, per l'istil de alguns que n' existeixen á Inglaterra denominats "music-hall."

Ho celebrariam, ja que's tracta de que un' obra d'art y d'art antiquíssim ben estimable, passi á mans forasteras si l' Ajuntament ab sos lloables propòsits no pot evitarho.

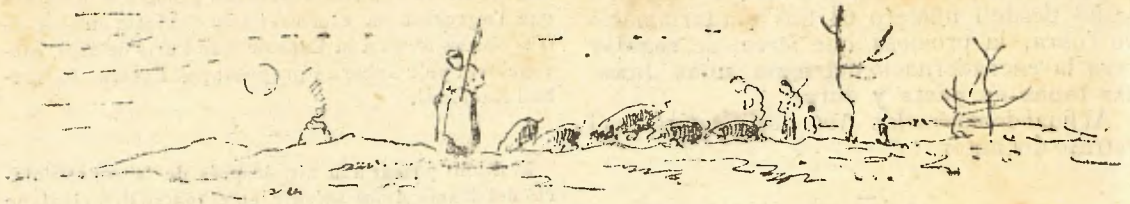
Importants entitats y personalitats de Catalunya han enviat telegramas ben encoratjadors als regidors del Ajuntament de Palma de Mallorca quins, á despit del Governador d'aquella Isla, han fet us en las sessions publicas del llenguatge mallorquí. En tots els telegramas se 'ls envia un ressó de la protesta catalana contra la arbitraria disposició del Pons Pilat de Mallorca que tracta de fer suspendre á n aquets bons fills de la terra nadiuha.

Avant; pe'ls vensuts será la vergonya.

Nostre ilustringat Corresponsal literari á Portugal en Ribera y Rovira, ens escriu contentíssim la novedat ocorreguda en una festa literaria y musical donada el dia 6 d'aquest mes en la Cambra Municipal de Thomar en obsequi á la oficialitat del Regiment d'Infanteria n.º 15. Ademés d' algunas composicions musicals de Chaves, lectura d' alguna composició poética de Lucio y de lectura y música de nostre company, aquest y el capitá Chaves cantaren á duo *Els Segadors* en catalá, entussiasmant de debó als concurrents á la festa que ab luxo de detalls ressenya la prompsa de Thomar.

Es un fet molt elocuent—diu—que prova las simpatias per Catalunya, el de que en un centro militar extranger sigan acullidas ab veneració las graves notas del hymne catalá.

La "Societat Barcelonina d'Amichs de la Instrucción", en sa darrera sessió, acordá concedir un diploma honorífich, acompanyat d'una medalla de plata, á nostre benvolgut amich en Joseph Crusat y Planas, pe'ls molts é importants treballs que realisá durant el temps que exercí el càrrech de Cronista de dita Corporació.

Cumplint lo que veníam anunciant desde fa alguns números respecte á la celebració de **petits Concursos Artístichs y Literaris** dintre del corrent any, convoquéu avuy el primer de dits Concursos, ben convensuts de que 'ls modestos estímuls ab que obsequiarém als conreuadors del Art y de las Lletres serán tinguts en consideració y que tothom ne pendrà la bona voluntat.

Es un camí obert que pot seguirse un día ab més amples proporcions. Lo important es que'l camí, per menut que siga, s'obri: pot aixamplarse ab molt temps de caminarhi.

Avant donchs.

Primer petit Concurs de CATALUNYA ARTÍSTICA

S'ofereix un Premi consistent en **CINQUANTA** pessetas al autor que presenti els *tres millors dibuixos* que tracti cada hù: **Pahisatje, Ornamentació y Figura.**

Els autors que vulgan concórrehi, deurán tenir en compte las següents condicions:

1.ª Se deixa al bon gust d'ells l'assumpto dels temas y las dimensions del tamany; pero ca advertí'ls que'ls dibuixos premiats, al gravarse, haurán de reduhirse al máxim d'una plana del nostre periódich.

2.ª Es indiferent que'ls dibuixos estigan executats en cualsevol procediment, pero que'l que adoptin no puga fer desmereixer la reproducció.

3.ª Cal que'ls *tres dibuixos* que remet cada autor, vingan, naturalment, sense firma. N'hi haurá prou en que vagin enfaixats y en la faixa hi sobressurti un lema ben visible y en lletra clara, pera que, cas de resultar premiats els d'aquell plech, puga cridarse al autor del lema pera que firmi sos originals avans de manarse gravar.

4.ª Els dibuixos premiats se publicarán dos números després al en que's fasse públich el Veredict.

5.ª El Jurat Calificador se reserva el dret d'adjudicar els Accéssits que crega justos. Aquestas distincions consistirán en la entrega d'un acreditatiu firmat pe'l Jurat en plé. Els dibuixos que obtingan Accéssit també serán publicats dintre'l cos del periódich en números successius.

6.ª El plasso pera l'admissió dels treballs se tancarà per tot el día 22 del present Febrer.

Aixís ho acordá en aquesta ciutat el día 23 del mes passat, el Jurat Calificador, compost dels eminents artistas: **Modest Urgell, Apeles Mestres, Lluís Graner, Ramón Casas** y nostre Director **J. Ayné Rabell**, á qui deurán dirigirse tots els treballs.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL-LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: **J. AYNÉ RABELL**. — ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 8 de folleti literari. — Gravats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre **2 pessetas**. — FORA, mitj any **4 pessetas**.

EXTRANGER UN ANY **12 franchs**. — NÚMERO CORRENT, **15 céntims**. — NÚMERO A TRASSAT, **20 céntims**.